

Bestuur

Op 28 augustus 2017 is Reinie Melissant-Briene geïnstalleerd als nieuwe burgemeester van Gorinchem. Zij volgt waarnemend burgemeester Govert Veldhuijzen op die twee jaar geleden aantrad. Het afgelopen jaar ging een delegatie van een aantal Gorcumse bedrijven samen met de gemeente Gorinchem op handelsmissie naar Zuid-Korea. De gemeente Gorinchem trad op als organisator van de handelsmissie vanwege de historische relatie en de bestuurlijke contacten in Zuid-Korea.

1.3 Financiële verantwoording

In deze paragraaf wordt in hoofdlijnen ingegaan op de financiële ontwikkeling over het jaar 2017. Hier wordt eerst (de ontwikkeling van) het resultaat weergegeven. Dit betreft het resultaat ten opzichte van de zogeheten "bijgestelde begroting", dat is de begroting inclusief de door de gemeenteraad geaccordeerde begrotingswijzigingen. Daarna wordt ingegaan op de ontwikkelingen in het vermogen en de belangrijkste oorzaken daarvan. Tot slot wordt een inzicht gegeven in de ontwikkelingen van de investeringen in 2017.

1.3.1 Ontwikkeling resultaat

Het jaarrekeningsaldo 2017 voor bestemming komt uit op afgerond € 9,8 mln. positief. In de diverse beleidsprogramma's wordt nader ingegaan op de ontstane verschillen en de individuele voorstellen tot resultaatbestemming. Het jaarrekeningsaldo na resultaatbestemmingsvoorstellen komt uit op € 1,2 mln., waarvoor wordt voorgesteld om dit saldo toe te voegen aan de algemene reserve. Hieronder volgt op hoofdlijnen de toelichting bij het saldo.

(bedragen in € x 1.000 ; V= Voordeel, N = Nadeel)

Resultaat voor bestemmingsvoorstellen	9.772	V
Bestemmingsvoorstellen:		
1. Grondexploitatie; bestemming reserve infrastructuur	5.308	V
2. WMO en Beschermd Wonen; bestemming reserve Sociaal Domein	1.740	V
3. Specifieke incidentele middelen; bestemming 2018	797	V
4. Overige resultaatbestemmingsvoorstellen	746	V
Totaal bestemmingsvoorstellen	8.591	-
Resultaat na bestemmingsvoorstellen	1.181	V
Analyse op hoofdlijnen resultaat na bestemming		
5. Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, resultaat 2016 en lagere bijdrage 2017	231	V
6. Onderhoud panden, vrijval voorziening	370	V
7. Hogere bouwleges	501	V
8. Meer bijstandsuitkeringen, Participatiewet	-640	N
9. Voorziening wethouderspensioenen, lagere rente	525	V
10. Post onvoorzien	100	V
Overig	94	V

Resultaat voor bestemmingsvoorstellen

1. Grondexploitaties

De grondexploitaties worden jaarlijks geactualiseerd op basis van de feitelijke ontwikkelingen enerzijds en de bijgestelde verwachtingen anderzijds. Dit heeft in 2017 per saldo tot een voordeel geleid. Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de (gedeeltelijke) vrijval van de voorziening Hoog Dalem van € 2,4 mln. en € 1,1 mln. uit vrijval van de verliesvoorziening Mollenburg. Beide hebben kunnen plaatsvinden doordat de feitelijke uitgifte van kavels sneller gaat dan waar in de grondexploitatie rekening mee werd gehouden. Bij de grondexploitatie Groote Haar kon de voorziening vrijvallen voor € 0,3 mln., terwijl er rekening was gehouden met een ophoging van de voorziening met € 0,5 mln. vanwege verwachte vertraging in de realisatie van het bedrijventerrein. De vrijval was hoofdzakelijk het gevolg van een verbeterde opbrengstenprognose. Vanwege de positieve ontwikkeling van Hoog Dalem is ook de bijdrage voor bovenwijkse voorzieningen vanuit de CV Hoog Dalem € 0,2 mln. hoger uitgevallen.

Daarnaast is de landelijke regelgeving (BBV) op het gebied van de grondexploitaties nader aangescherpt. Onder deze aanscherping wordt reeds gedurende de looptijd van een winstgevende grondexploitatie winst genomen, indien het resultaat voldoende betrouwbaar kan worden ingeschat. Dit heeft voor verschillende lopende exploitaties geleid tot een (beperkte) winstneming, te weten Oost II (€ 0,3 mln.), Kleine Haarsekade (€ 0,1 mln.) en Lingewijk Noord (€ 0,4 mln.).

Voorgesteld wordt het totale voordeel op de grondexploitaties van afgerond € 5,3 mln. toe te voegen aan de bestemmingsreserve infrastructuur, vanwege het feit dat er met de toekomstige verbetering van de bereikbaarheid van Gorinchem grote investeringen gemoeid zijn. Hiervoor zijn tot op heden slechts beperkt middelen beschikbaar.

2. WMO en Beschermd Wonen

Ook in 2017 blijft de totale besteding van de beschikbare WMO-gelden binnen het beschikbare budget (€ 0,8 mln. voordelig). Oorzaken hiervan zijn (o.a.) de scherpe tarieven die bij de initiële contractvorming zijn overeengekomen, mede ingegeven door de rijkskortingen die zijn doorgevoerd op de budgetten bij de decentralisatie, het feit dat de basis voor het budget en het feitelijk aantal cliënten niet geheel met elkaar overeenkwam en het feit dat van een deel van de geïndiceerde zorg geen gebruik wordt gemaakt. Overigens sluiten deze ontwikkelingen aan bij het landelijke beeld. Als gevolg van een verhoging van de tarieven die betaald worden aan de diverse instellingen in 2018, is de verwachting dat de besteding dichter in de buurt zal liggen van het budget.

De middelen voor Beschermd Wonen worden jaarlijks beschikbaar gesteld aan centrumgemeente Dordrecht. Voor de gehele regio is gebleken dat de besteding van deze middelen achterblijft op hetgeen beschikbaar is en dat de eigen bijdragen hoger uitvallen. Inmiddels zijn diverse acties ondernomen voor de inzet van deze middelen. Over 2017 is het door de centrumgemeente uitgekeerde bedrag (vanwege onderbesteding) ca. € 0,9 mln. Hiermee was geen rekening gehouden in de begroting.

Zowel de restantruimte op WMO als op Beschermd Wonen zal, conform bestaande afspraken, worden toegevoegd aan de reserve sociaal domein.

3. Specifieke incidentele middelen

Bij de perspectiefnota 2017 zijn diverse specifieke incidentele budgetten beschikbaar gesteld, voor uiteenlopende doeleinden. Ook in de begroting 2017 en bij de jaarrekening 2016 zijn daarop nog enkele aanvullingen gedaan. In de raadsbrede aanvulling op het coalitieakkoord "Samen voor onze stad" heeft de raad voorgesteld om op verschillende (politiek relevante) onderwerpen incidentele middelen beschikbaar te stellen. Het is niet op alle onderdelen gelukt om reeds in 2017 de beoogde resultaten te bereiken of de werkzaamheden uit te voeren. Voor het onderdeel organisatie-ontwikkeling is een eenmalig budget bestemd bij de jaarrekening 2016, waarbij de inzet van middelen over meerdere jaren loopt. Om de beoogde resultaten alsnog te kunnen bereiken, wordt voorgesteld om bij (eventuele) onderbestedingen via resultaatbestemming de middelen beschikbaar te houden voor 2018. In totaal gaat het hier om een bedrag van € 0,8 mln. Dit betreft:

Specifieke incidentele middelen (bedragen in € x 1.000)

Fietsparkeren (progr. 3. Verkeer en Vervoer)	115
OV-lingewijk (progr. 3. Verkeer en Vervoer)	35
Emancipatiebeleid (progr. 6. Sport, cultuur en recreatie)	25
Buurthuisfunctie (progr. 6. Sport, cultuur en recreatie)	35
Binden jongeren aan Gorinchem (progr. 7. Sociaal Domein)	17
Quick Wins duurzaamheid (progr. 8. Volksgezondheid en duurzaamheid)	26
Omgevingswet (progr. 9. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing (bestemmingsreserve voor 2019))	190
Organisatieontwikkeling (Overhead)	314
Budget KCC (Overhead)	40
Totaal	797

4. Overige resultaatbestemmingsvoorstellen

In 2017 zijn er voor diverse beleidsonderdelen specifieke middelen beschikbaar gesteld door Rijk, provincie of derden, die worden bestemd voor inzet in 2018 of worden toegevoegd aan bestemmingsreserves. Het gaat hierbij om de volgende posten:

Overige resultaatbestemmingsvoorstellen (bedragen in € x 1.000)

Middelen arbeidsmarktregio (progr. 5. Onderwijs)	297
Middelen Eigen Kracht (progr. 5. Onderwijs)	30
Middelen vluchtelingenonderwijs (progr. 7. Sociaal Domein)	40
Lokaal Maatwerk Jeugdhulp (progr. 7. Sociaal Domein)	108
Gezond in de stad (progr. 8. Volkgezondheid en duurzaamheid)	89
Stimuleringsregeling Woningbouw (progr. 9. Volkshuisvesting, Ruimtelijke ordening en Stedelijke vernieuwing (nieuwe bestemmingsreserve))	99
Gemeentefonds, arbeidsparticipatie, mensen met een psychische beperking (Algemene dekkingsmiddelen)	83
Totaal	746

Voor een nadere toelichting op deze onderdelen wordt verwezen naar de diverse programmatoelichtingen.

Resultaat na bestemmingsvoorstellen

5. Veiligheidsregio Zuid-Holland Zuid, resultaat 2016 en lagere bijdrage 2017

Het Gorinchems aandeel in het positieve rekeningsaldo 2016 van de VRZHZ is, samen met de afrekening van servicekosten over 2014 en 2015 met de voormalige huurder van de brandweerkazerne, in 2017 uitgekeerd aan de gemeente. Voor Gorinchem betekende dit een bedrag van ca. € 178.000. De bijdrage aan de VRZHZ voor 2017 is met € 53.000 verlaagd.

6. Onderhoud panden

Voor de kosten van het onderhoud van gemeentelijke panden is een onderhoudsvoorziening gevormd. Het jaarlijks uitgevoerde onderhoud wordt ten laste van de voorziening gebracht. Jaarlijks wordt bezien of het geplande onderhoud nog noodzakelijk is en uitgevoerd gaat worden. Omdat de basis voor de berekeningen een (theoretische) technische levensduur is, komt het in de praktijk vaak voor dat onderhoudswerkzaamheden worden uitgesteld of helemaal niet

meer worden uitgevoerd. Ook bij verkoop van panden wordt het geplande onderhoud (veelal) niet meer uitgevoerd. Dit leidt tot gedeeltelijke vrijval van de onderhoudsvoorziening. In 2017 leidde dit tot een voordeel van ca. € 0,4 mln.

7. Hogere bouwleges

Diverse afgegeven bouwvergunningen voor grote projecten hebben tot hogere bouwleges geleid (€ 0,5 mln.). De geraamde bouwleges zijn gebaseerd op een gemiddelde over de jaren heen, in de praktijk wijkt de realisatie daarvan af. De opbrengsten laten zich overigens lastig voorspellen, omdat deze afhankelijk zijn van (de planning van) externe partijen.

8. Meer bijstandsuitkeringen, Participatiewet

De verstrekte bijstandsuitkeringen (door Avres) zijn in 2017 ca. € 0,6 mln. hoger dan het door het Rijk beschikbaar gestelde budget. De hogere kosten worden (mede) veroorzaakt door de toename van het aantal statushouders. Daar komt bij dat het beschikbare budget gebaseerd is op een (deels historisch bepaald en deels objectief bepaald) rekenkundige benadering van het aantal uitkeringsgerechtigden. In de praktijk wijkt het aantal uitkeringsgerechtigden daarvan af en daarmee wijken dus ook de kosten voor de uitkeringen af.

9. Voorziening wethouderspensioenen, lagere rente

Om over voldoende vermogen te beschikken voor de pensioenverplichtingen van voormalige leden van het college van B&W, is een voorziening gevormd. In de begroting 2017 is rekening gehouden met een storting in de voorziening van € 400.000 omdat de actuariële rente de laatste jaren gedaald is. Nu de actuariële rente is gestegen, is deze storting van € 400.000 niet nodig en kan er zelfs € 125.000 vrijvallen uit de voorziening.

10. Onvoorzien

De post onvoorzien van € 100.000 is in 2017 niet ingezet.

Voor een verdere toelichting op bovengenoemde en overige verschillen wordt verwezen naar de toelichting op de verschillende beleidsprogramma's.

Resultaat

Het resultaat na bestemmingsvoorstellen bedraagt € 1,2 mln. positief. Voorgesteld wordt om dit saldo, conform de bestendige gedragslijn, toe te voegen aan de algemene reserve.

1.3.2 Ontwikkeling algemene reserve

Het verloop van de algemene reserve in 2017 is als volgt:

Saldo algemene reserve (bedragen in € x 1.000)	2017
Stand 1-1-2017	31.646
Resultaatbestemming 2016	2.290
Opheffen bestemmingsreserve ruimte voor de rivier (raad feb. 2017)	857
Begrotingssaldo 2017, incl. Turap	876
Saldo algemene reserve ultimo boekjaar	35.669

In de begroting 2017 bedroeg de stand van de algemene reserve € 31,6 mln. Met de vaststelling van de resultaatbestemming over het boekjaar 2016 werd daar zo'n € 2,3 mln. aan toegevoegd. In de raadsvergadering van februari is besloten om de bestemmingsreserve ruimte voor de rivier op te heffen en het saldo van deze reserve toe te voegen aan de algemene reserve.

Het begrotingssaldo 2017 bedroeg bij de vaststelling van de begroting ca. € 0,4 mln. Mede als gevolg van de septembercirculaire 2016 en 2017 is het begrotingssaldo uiteindelijk uitgekomen op afgerond € 0,9 mln. Dit saldo is conform besluitvorming toegevoegd aan de algemene reserve.

De omvang van de algemene reserve is hiermee uitgekomen op ca. € 35,7 mln. Afgezet tegen de risico's die in de jaarrekening zijn opgenomen, is het weerstandsvermogen (inclusief de overige onderdelen van het weerstandsvermogen, zie ook de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing) ruim 2 maal de omvang van de gekwantificeerde risico's van ca. € 17,5 mln. Met de bestemming van het jaarrekeningresultaat is in bovenstaand overzicht nog geen rekening gehouden.

1.3.3 Ontwikkelingen investeringen

In 2017 bedroeg het totaal aan geautoriseerde investeringen € 54,4 mln. Hiertegenover staat € 5,8 mln. aan baten die direct aan de investeringen kunnen worden toegeschreven. Het restant zal via afschrijving in de komende jaren in de begrotingen en jaarrekening terecht komen. Van de beschikbaar gestelde € 54,4 mln. was tot en met 2017 € 21,8 mln. besteed. Het grootste gedeelte van de onderbesteding ten opzichte van de planning wordt verklaard door het doorschuiven van de geplande investeringen voor het Station in Gorinchem-Noord (€ 6,8 mln.) en het Integraal HuisvestingsProgramma (IHP) onderwijs (€ 7,5 mln.)

De definitieve beslissing over de aanleg van een station in Gorinchem-Noord is uitgesteld tot na de vorming van een nieuw college in 2018. Van de beschikbaar gestelde € 8,8 mln. is tot op heden zo'n € 2 mln. besteed, voornamelijk voor grondverwerving en het Gorinchems aandeel in de regionaal gedeelde kosten voor de aanleg van de Merwede-Lingelijn. Voor het IHP Gorinchem Oost is een budget van € 7,5 mln. tot op heden onbesteed gebleven, over de gewijzigde inzet van dit budget is op 18 mei 2017 door de gemeenteraad een nader besluit genomen. In het kader van de uitvoering van het IHP Voortgezet Onderwijs 2011 is door de gemeenteraad op 5 oktober 2017 een besluit genomen over de uitbreiding van Gomarus en het 'oormerken' van het restantkrediet voor het IHP-Voortgezet onderwijs. Hierop resteert ultimo 2017 € 4,4 mln. De eerste uitgaven zullen in 2018 plaatsvinden.

Enkele grote investeringen die in 2017 zijn uitgevoerd:

- De gerenoveerde locatie Bauerstraat/Hiemstralaan voor de clustering speciaal onderwijs Rotonde/Yulius;
- De aanpassing van de aansluiting van Gorinchem-Oost op de A15;
- De aanleg van 2 watervelden en een zandigestrooid kunstgrasveld bij sportvereniging G.H.C. Rapid.

Voorgesteld wordt om de onbenutte investeringsruimte voor die investeringen die nog niet gereed zijn, beschikbaar te houden voor de verdere afronding in de komende jaren. Voor een nadere toelichting op de investeringen, wordt verwezen naar de toelichting op de diverse programma's.

1.4 Leeswijzer

De jaarstukken bestaan uit een beleidsmatig en uit een financieel gedeelte, respectievelijk het jaarverslag en de jaarrekening.

Het jaarverslag

Het beleidsmatige gedeelte volgt de programma-indeling, waarbij de financiële informatie binnen die programma's op het niveau van taakvelden is opgenomen. Deze taakvelden zijn voorgeschreven vanuit het BBV. Naast de 9 beleidsprogramma's is er een 'programma' algemene dekkingsmiddelen en is er een overzicht van overhead, vennootschapsbelasting en onvoorzien. Het overzicht overhead geeft inzicht in de kosten van alle overhead die niet rechtstreeks aan de uitvoeringsprogramma's toe te rekenen is. Onder de overhead vallen (o.a.) kosten voor directie, management, financiën, Human Resource Management (HRM), facilitaire zaken, informatievoorziening en communicatie.